

dések hatálya alól, eredetileg az 1930-as évek végén vezették be, mikor az első fontosabb zsidóellenes törvényeket fogadták el azzal a céllal, hogy drasztikusan csökkentsék a zsidók befolyását és arányát a szabad szellemi pályákon, az üzleti életben és az iparban. Ezek a törvények mentesítették például a hadirokkantakat és azokat, akik 1919. augusztus 1. előtt megkeresztelkedtek.

A német megszállás és a nagyszámú, egyre szigorúbb zsidóellenes intézkedések szinte azonnali bevezetése a mentesített zsidókat privilegizáltakká tette. A mentesített zsidóknak, köztük a háborús kitüntetéssel rendelkezők bizonyos kategóriáinak, nem kellett viselniük a sárga csillagot, és mentesültek a hivatalos üldözéstől és zaklatástól. E kivételezett zsidók közül sokan arra használták pozíciójukat, hogy nehézségekkel küzdő hit-sorsosaikon segítsenek. Közéjük tartozott például Komoly Ottó, a Magyar Cionista Szövetség vezetője. A magyar törvények értelmében mentesítettekén kívül akadt néhány olyan zsidó, aki az SS-től kapott kedvezmények folytán *de facto* mentességet élvezett, mert tárgyalt az SS-szel. Közülük a legprominensebb Kasztner Rezső volt. Emellett néhány zsidó vezető is élvezett bizonyos kedvezményeket, ha hivatalos vagy teljes mentesítéssel nem is rendelkezett. A legvonzóbb e kedvezmények közül az SS által a megszállás korai szakaszában kiadott mentességi igazolvány volt, mely tulajdonosának nagyobb mozgásszabadságot biztosított. (A kedvezmények nyújtása a zsidó vezetőknek, különösen a Zsidó Tanácshoz tartozóknak, a náciik egyik taktikai húzása volt, mely a zsidóellenes programok hatékonyabb végrehajtását szolgálta.)

A Sztójay-kormány által kibocsátott fontosabb zsidóellenes rendelkezések többsége tartalmazott bizonyos előírásokat korlátozott számú zsidónak vagy a zsidók bizonyos kategóriáinak mentesítésére.¹⁰³ A leggyakrabban mentesített kategória a magas kitüntetésekkel rendelkező háborús hősöké volt. A mentesítő előírások többsége következetes volt, de adódtak köztük kisebb ellentmondások, és ez arra készítette Antal István igazságügy-minisztert, hogy a minisztertanács 1944. április 26-i ülésén egy általános rendelet elfogadását javasolja kifejezetten a mentesítésekről.¹⁰⁴ Május 10-én el is fogadtak egy ilyen rendeletet, mely a mentesítendőket következő öt fő kategóriáját határozta meg:

- első világháborús hősök, akik vagy arany érdemrendet, vagy két első osztályú ezüst vitézségi érdemrendet, vagy velük egyenértékű érdemrendeket szereztek;
- 75%-os hadirokkantak, akik vagy az első világháborúban, vagy az 1939-es II. sz. törvény elfogadása óta lezajlott harci cselek-